

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет педагогіки та психології
Кафедра психології та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

з науково-педагогічної роботи

О.А.Кузнецова

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ БАТЬКІВСТВА,
ЇЇГО ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД
ТА ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ

Ступінь магістра

Спеціальність 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма Психологія

2020 – 2021 навчальний рік

Анотація. В програмі викладено психологічні особливості дитячо-батьківських стосунків, компоненти ставлення батьків до дітей та особливості впливу стилю батьківського виховання на розвиток особистості дитини. Розглянуто ефективність змістового і методичного забезпечення формування усвідомленого ставлення до батьківства. Друга частина курсу – психологія творчості – присвячена аналізу психології обдарованості та поняттю креативності особистості.

Ключові слова: батьківство, усвідомлене батьківство, психологічний супровід, батьківське ставлення, креативність, обдарованість, талант, геніальність.

Abstract. The program outlines the psychological features of child-parent relations, components of parents' attitudes to children and features of the influence of parenting style on the development of the child's personality. The effectiveness of semantic and methodological support for the formation of a conscious attitude to parenthood is considered. The second part of the course - the psychology of creativity - is devoted to the analysis of the psychology of giftedness and the concept of creativity of the individual.

Key words: fatherhood, conscious fatherhood, psychological support, parental attitude, creativity, talent, talent, genius.

1. Опис навчальної дисципліни
Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки	Вибіркова
	Спеціальність 053 Психологія	
ІНДЗ: Розробити соціально-психологічну програму корекції деструктивного психологічного впливу дитячо-батьківських відносин на становлення особистості дитини	Освітня програма Психологія	Рік підготовки:
		6
Загальна кількість годин 180		Семестр
		3
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,3 самостійної роботи студента – 6,6	Ступінь магістра	Лекції
		16
		Практичні, семінарські
		44
		Лабораторні
		Самостійна робота
		120
Вид контролю: залік		

Мова викладання - українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання 60 год. – аудиторні заняття, 120 – год. самостійна робота.(33%; 66%)

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки	Вибіркова
	Спеціальність 053 Психологія	
	Освітня програма Психологія	Рік підготовки:
		6
Загальна кількість годин 180		Семестр
		3
	Ступінь магістра	Лекції
		4
		Практичні
		8
		Лабораторні
		Самостійна робота
		168
Вид контролю: залік		

Мова викладання - українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для заочної форми навчання – 12 год. – аудиторні заняття, 168 год. – самостійна робота.(6%; 94%)

2. Мета, завдання та очікувані результати вивчення навчальної дисципліни

Мета курсу: Акцентом «Психологія батьківства та його психологічний супровід» є вивчення ролі батьківської підсистеми у процесі становлення дитини, дослідження ролі матері та батька у житті дитини, усвідомленого та відповідального ставлення подружжя до виконання ними батьківських функцій. Акцентом розділу “Психологія творчості” є спрямованість на те, щоб студенти навчилися, по-перше, системно та цілісно підходити до можливості розвитку творчості особистості, а, по-друге, використовувати той арсенал технологій, методів, прийомів та ігор, що розроблений у практичній психології та психолого-педагогічній практиці, створюючи нові моделі та програми щодо пробудження та розвитку творчого потенціалу й обдарованості.

Завдання дисципліни:

- сформувати у студентів уявлення про роль матері та батька у житті дитини;
- сформувати уявлення щодо усвідомленого та відповідального ставлення подружжя до виконання ними батьківських функцій.
- ознайомити студентів з психологічними закономірностями творчого процесу, механізмами його розвитку та етапами, умовами формування;
- дати уявлення про риси творчої та обдарованої особистості, можливості і фактори її розвитку

Передумови для вивчення дисципліни: Вікова та педагогічна психологія, Соціальна психологія, Психологія спілкування та конфліктологія, Психологія сім'ї, Психологічне консультування.

Навчальна дисципліна складається з 6 кредитів (вивчається 1 семестр).

Програмні результати навчання:

ПР 4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР 6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР 11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності..

У результаті вивчення курсу студент опановує такі компетентності:

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальнопредметні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Фахові :

СК 5. Здатність організувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК 7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК 9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Психологія батьківства.

Тема 1. Психологія материнства. Психологія вагітності та становлення материнської поведінки. Материнство як психологічний феномен. Складові материнства. Психологічна готовність до материнства. Становлення материнської потбенисно-мотиваційної сфери поведінки в процесі онтогенезу. Проблеми материнства.

Тема 2. Материнсько-дитячі взаємостосунки в контексті розвитку дитини. Проблеми матері і дитини в соціально-психологічному аспекті. Поняття та типи прив'язаностей.

Тема 3. Типологія матерів та наслідки їх впливу на дитину. «Мама-привід», «Мати, яка руйнується від сильних емоцій», «Контролююча мати», «Неприймаюча мати», «Созалежна мати».

Тема 3. Типологія матерів та наслідки їх впливу на дитину

Кредит 2. Психологія татківства

Тема 4. Феномен татківства в сучасному світі. Проблеми реалізації татківської ролі в сучасному світі. Поняття татківства в психології. Фактори, що впливають на формування татківської ролі. Мотивація татківства.

Тема 5. Взаємини між батьком і дитиною. Батьківські настанови та сподівання. Батьківське ставлення. Компоненти батьківської любові. Батьківські позиції. Батьківська відповідальність. Вплив батька на розвиток дитини в пренатальний період. Роль батька постнатальном періоді

Тема 6. Структура батьківства. Ціннісно-смісловий блок. Операціональний блок. Потребнісно-емоційний блок.

Кредит 3. Психологічна допомога батьківству

Тема 7 Проблема дисципліни у вихованні дитини. Вимоги до дитини у сімейному вихованні. Покарання та підтримка.

Тема 8. Проблеми виховання в онтогенезі дитини

Тема 9. Девіантне батьківство. Поняття та види девіантного материнства. Поняття девіантного татківства.

Кредит 4. Обдарованість як психологічний феномен

Тема 10. Поняття обдарованості, таланту, геніальності в сучасній психології.

Тема 11. Основні принципи роботи з обдарованими дітьми.

Тема 12. Психологічні проблеми обдарованих дітей т шляхи їх корекції.

Кредит 5. Креативність як детермінанта творчості

Тема 13. Креативність як показник обдарованості

Тема 14. Творче виховання та освіта на основі ТРВЗ

Тема 15. Сучасні комп'ютерні технології розвитку креативності.

Кредит 6. Розвиток творчого потенціалу особистості.

Тема 16. Формування готовності до творчої діяльності

Тема 17. Технології розвитку творчості

Тема 18. Колективна творчість.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових кредитів і тем	Кількість годин					
	усь ого	у тому числі				
		л	П	лаб	інд	сп
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Психологія батьківства						
Тема 1. Психологія материнства	8	2	2			4
Тема 2. Материнсько-дитячі взаєностосунки в контексті розвитку дитини	12	2	2			8
Тема 3. Типологія матерів та наслідки їх впливу на дитину	10		2			8
Разом	30	4	6			20
Кредит 2. Психологія татківства						
Тема 4. Феномен татківства в сучасному світі.		2	2			6
Тема 5. Взаємини між батьком і дитиною		2	2			6
Тема 6. Структура батьківства			2			8
Разом		4	6			20
Кредит 3. Психологічна допомога батьківству						
Тема 7. Проблема дисципліни у вихованні дитини		2	2			8
Тема 8. Проблеми виховання в онтогенезі дитини		2	2			8
Тема 9. Девіантне батьківство			2			4
Разом	30	4	6			20
Кредит 4. Обдарованість як психологічний феномен						
Тема 10. Поняття обдарованості, таланту, геніальності в сучасній психології.		2	2			8
Тема 11. Основні принципи роботи з обдарованими дітьми			2			8
Тема 12. Психологічні проблеми обдарованих дітей та шляхи їх корекції			4			4
Разом	30	2	8			20
Кредит 5. Креативність як детермінанта творчості						
Тема 13. Креативність як показник обдарованості		2	4			6
Тема 14. Творче виховання та освіта на основі ТРВЗ			2			6
Тема 15. Сучасні комп'ютерні технології розвитку креативності			2			8
Разом	30	2	8			20
Кредит 6. Розвиток творчого потенціалу особистості						
Тема 16. Формування готовності до творчої діяльності			4			8
Тема 17. Технології розвитку творчості			2			6
Тема 18. Колективна творчість			4			6
Разом	30	0	10			20
УСЬОГО ГОДИН	180	16	44			120

**Структура навчальної дисципліни
Заочна форма навчання**

Назви змістових кредитів і тем	Кількість годин					
	усь ого	у тому числі				
		л	П	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Психологія батьківства						
Тема 1. Психологія материнства		2				8
Тема 2. Материнсько-дитячі взаєностосунки в контексті розвитку дитини			2			8
Тема 3. Типологія матерів та наслідки їх впливу на дитину			2			8
Разом	30	2	4			24
Кредит 2. Психологія татківства						
Тема 4. Феномен татківства в сучасному світі.			2			10
Тема 5. Взаємини між батьком і дитиною						10
Тема 6. Структура батьківства						8
Разом	30	0	2			28
Кредит 3. Психологічна допомога батьківству						
Тема 7. Проблема дисципліни у вихованні дитини						10
Тема 8. Проблеми виховання в онтогенезі дитини						10
Тема 9. Девіантне батьківство						10
Разом	30	0	0			30
Кредит 4. Обдарованість як психологічний феномен						
Тема 10. Поняття обдарованості, таланту, геніальності в сучасній психології.		2	0			10
Тема 11. Основні принципи роботи з обдарованими дітьми			0			10
Тема 12. Психологічні проблеми обдарованих дітей т шляхи їх корекції			2			6
Разом	30	2	2			26
Кредит 5. Креативність як детермінанта творчості						
Тема 13. Креативність як показник обдарованості		0				10
Тема 14. Творче виховання та освіта на основі ТРВЗ						10
Тема 15. Сучасні комп'ютерні технології розвитку креативності						10
Разом	30	0	0			30
Кредит 6. Розвиток творчого потенціалу особистості						
Тема 16. Формування готовності до творчої діяльності						10
Тема 17. Технології розвитку творчості						10
Тема 18. Колективна творчість						10
Разом	30	0	0			30
УСЬОГО ГОДИН	180	4	8			168

3. Теми лекцій
Денна форма навчання

Тема лекції	ГОДИНИ
Кредит 1	
Тема 1. . Психологія материнства	2
Тема 2. Материнсько-дитячі взаємостосунки в контексті розвитку дитини	2
Кредит 2	
Тема 4. Феномен татківства в сучасному світі.	2
Тема 5. Взаємини між батьком і дитиною	2
Кредит 3	
Тема 7. Проблема дисципліни у вихованні дитини	2
Тема 8. Проблеми виховання в онтогенезі дитини	2
Кредит 4	
Тема 10. Поняття обдарованості, таланту, геніальності в сучасній психології.	2
Кредит 5	
Тема 13. Креативність як показник обдарованості	2
Кредит 6	
Усього годин:	16

Теми лекцій
Заочна форма навчання

Тема лекції	ГОДИНИ
Кредит 1	
Тема 1. Психологія материнства	2
Кредит 4	
Тема 10. Поняття обдарованості, таланту, геніальності в сучасній психології.	2
Усього годин :	4

4. Теми практичних занять
Денна форма навчання

Тема заняття	ГОДИНИ
Кредит 1	
Тема 1. Психологія материнства	2
Тема 2. Материнсько-дитячі взаємостосунки в контексті розвитку дитини	2
Тема 3. Типологія матерів та наслідки їх впливу на дитину	2
Кредит 2	
Тема 4. Феномен татківства в сучасному світі.	2
Тема 5. Взаємини між батьком і дитиною	2
Тема 6. Структура батьківства	2
Кредит 3	
Тема 7. Проблема дисципліни у вихованні дитини	2
Тема 8. Проблеми виховання в онтогенезі дитини	2
Тема 9. Девіантне батьківство	2
Кредит 4	

Тема 10. Поняття обдарованості, таланту, геніальності в сучасній психології.	2
Тема 11. Основні принципи роботи з обдарованими дітьми	2
Тема 12. Психологічні проблеми обдарованих дітей т шляхи їх корекції	4
Кредит 5	
Тема 13. Креативність як показник обдарованості	4
Тема 14. Творче виховання та освіта на основі ТРВЗ	2
Тема 15. Сучасні комп'ютерні технології розвитку креативності	2
Кредит 6	
Тема 16. Формування готовності до творчої діяльності	4
Тема 17. Технології розвитку творчості	2
Тема 18. Колективна творчість	2
Усього годин :	44

**Теми практичних занять
Заочна форма навчання**

Тема заняття	години
Кредит 1 Психологія батьківства	
Тема 2. Материнсько-дитячі взаємостосунки в контексті розвитку дитини	2
Тема 3. Типологія матерів та наслідки їх впливу на дитину	
Кредит 2. Психологія татківства	
Тема 4. Феномен татківства в сучасному світі.	2
Кредит 4. Обдарованість як психологічний феномен	
Тема 10. Поняття обдарованості, таланту, геніальності в сучасній психології.	2
Усього годин :	
	8

**5. Самостійна робота
Дена форма навчання**

Тема	години
Кредит 1	
Тема 1. Психологія материнства	4
Тема 2. Материнсько-дитячі взаємостосунки в контексті розвитку дитини	8
Тема 3. Типологія матерів та наслідки їх впливу на дитину	8
Кредит 2	
Тема 4. Феномен татківства в сучасному світі.	6
Тема 5. Взаємини між батьком і дитиною	8
Тема 6. Структура батьківства	8
Кредит 3	
Тема 7. Проблема дисципліни у вихованні дитини	8
Тема 8. Проблеми виховання в онтогенезі дитини	8
Тема 9. Девіантне батьківство	4
Кредит 4	
Тема 10. Поняття обдарованості, таланту, геніальності в сучасній психології.	8
Тема 11. Основні принципи роботи з обдарованими дітьми	8
Тема 12. Психологічні проблеми обдарованих дітей т шляхи їх корекції	4
Кредит 5	

Тема 13. Креативність як показник обдарованості	6
Тема 14. Творче виховання та освіта на основі ТРВЗ	6
Тема 15. Сучасні комп'ютерні технології розвитку креативності	8
Кредит 6	
Тема 16. Формування готовності до творчої діяльності	8
Тема 17. Технології розвитку творчості	6
Тема 18. Колективна творчість	6
Усього годин :	
	120

**Самостійна робота
Заочна форма навчання**

Тема	години
Кредит 1	
Тема 1. Психологія материнства	8
Тема 2. Материнсько-дитячі взаємостосунки в контексті розвитку дитини	8
Тема 3. Типологія матерів та наслідки їх впливу на дитину	8
Кредит 2	
Тема 4. Феномен татківства в сучасному світі.	10
Тема 5. Взаємини між батьком і дитиною	10
Тема 6. Структура батьківства	8
Кредит 3	
Тема 7. Проблема дисципліни у вихованні дитини	10
Тема 8. Проблеми виховання в онтогенезі дитини	10
Тема 9. Девіантне батьківство	10
Кредит 4	
Тема 10. Поняття обдарованості, таланту, геніальності в сучасній психології.	10
Тема 11. Основні принципи роботи з обдарованими дітьми	10
Тема 12. Психологічні проблеми обдарованих дітей т шляхи їх корекції	6
Кредит 5	
Тема 13. Креативність як показник обдарованості	10
Тема 14. Творче виховання та освіта на основі ТРВЗ	10
Тема 15. Сучасні комп'ютерні технології розвитку креативності	10
Кредит 6	
Тема 16. Формування готовності до творчої діяльності	10
Тема 17. Технології розвитку творчості	10
Тема 18. Колективна творчість	10
Усього годин :	
	168

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

ІНДЗ: Розробити соціально-психологічну програму корекції деструктивного психологічного впливу дитячо-батьківських відносин на становлення особистості дитини

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинг студента з дисципліни визначається за 100-бальною шкалою

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64		
E	50-54	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 6 кредитів.

Поточне оцінювання та самостійна робота																	КР	Накопичувальні бали/сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	100	600/100
25	25	25	25	40	30	30	50	50	40	30	30	40	30	30	50	50		

*коефіцієнт оцінки за кредити – 0,6

Форми поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять; має на меті перевірку рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Види поточного контролю: усне та письмове опитування, тестування.

Підсумковий контроль здійснюється з метою оцінки результатів навчання студента. Вид підсумкового контролю: контрольна робота, залік.

Контрольна робота (КР) є обов'язковою складовою підсумкового контролю навчальних досягнень студентів, спрямоване на всебічну і комплексну перевірку обсягу, рівня та якості засвоєння навчального матеріалу.

Залік – вид підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі виконання ним певних типів робіт на практичних заняттях, у процесі самостійної роботи, індивідуального навчально-дослідного завдання, контрольних робіт, виконання тестових завдань.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

“відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, вміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

“дуже добре”- студент демонструє повні знання навчального матеріалу, допускає незначні пропуски матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює правильні відповіді;

“добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

“достатньо” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв’язки;

“задовільно” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 750 до 1500 балів (за 15 кредитів) тобто сума балів за виконання усіх завдань.

10 Засоби дігностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання; проблемне навчання, робота з додатковими джерелами, порівняльний аналіз, обговорення, дискусія, диспут.

12. Рекомендована література

Базова

1. Консультативна психологія : підручник / І. С. Булах, В. У. Кузьменко, Е. О. Помиткін [та ін.] : – Вінниця : ТОВ «Нілан- ЛТД», 2016. – 482 с.
2. Кучманіч І.М. Усвідомлене батьківство : навчально-методичний посібник / І. М. Кучманіч. – Миколаїв : Іліон, 2017. – 192 с.
3. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник / Н. А. Карпенко. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 156 с.

Допоміжна

1. Алешина Ю.В. Цикл развития семьи: исследования и проблемы / Ю.В. Алешина // Вестник МГУ. Сер. 14. Психология. – 1987. – № 2. – С. 8–16.
2. Андреева Т.В. Психология современной семьи / Татьяна Владимировна Андреева. – Монография. – СПб.: Речь, 2005. – 436 с.
3. Антонов А.И. Социология семьи / А.И. Антонов, В.М. Медков. – М., 1996. – 302 с.
4. Винникотт Д.В. Маленькие дети и их матери / Д.В. Винникотт. – М., 1998. – 76 с.
5. Винникотт Д.В. Разговор с родителями / Д.В. Винникотт. – М., 1995. – 92 с.
6. Витек К. Проблемы супружеского благополучия / К. Витек. – М., 1988. – 138 с.
7. Гозман Л.Я. Психология эмоциональных отношений / Л.Я. Гозман. – М., 1987. – 174 с.
8. Голод С.И. Семья и брак: историко-психологический анализ / С.И. Голод. – СПб., 1998. – 270 с.
9. Карабанова О.А. Психология семейных отношений и основы семейного консультирования/ Ольга Александровна Карабанова. – М.: Гардарики, 2008. – 320 с.
10. Кернберг О. Отношения любви / О. Кернберг. – М., 2000. – 256 с.
11. Ковалев С.В. Психология современной семьи / С.В. Ковалев. – М., 1988. – 208 с.
12. Кратохвил С. Психология семейно-сексуальных дисгармоний / С. Кратохвил. – М., 1998. – 335 с.
13. Олифирович Н. И. Психология семейных кризисов / Олифирович Н.И., Зинкевич-Куземкина Т.А., Велета Т.Ф. – СПб.: Речь, 2006. – 360 с.

14. Основы психологии семьи и семейного консультирования / под ред. Н.Н. Посысоева. – М., 2004. – 328 с.
15. Прихожан А.М. Психология сиротства / А.М. Прихожан, Н.Н. Толстых. – СПб., 2005. – 400 с.
16. Психология семьи / под ред. Д.Я. Райгородского. – Самара, 2002. – 752 с.
17. Сатир В. Вы и ваша семья / В. Сатир. – М., 2000. – 312 с.
18. Семья в психологической консультации / под ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина. – М., 1989. – 206 с.
19. Системная семейная терапия: Классика и современность / [сост. и научный ред. А.В. Черников]. – М.: Независимая фирма «Класс», 2005. – 400 с.
20. Спиваковская А.С. Как быть родителями / А.С. Спиваковская. – Рига, 1989. – 130 с.
21. Сысенко В.А. Супружеские конфликты / В.А. Сысенко. – М., 1989. – 183 с.
22. Филиппова Г.Г. Психология материнства / Г.Г. Филиппова. – М., 2002. – 240 с.
23. Фромм Э. Искусство любви / Э. Фромм. – СПб., 2002. – 219 с.
24. Харчев А.Г. Современная семья и ее проблемы / А.Г. Харчев. – М., 1978. – 224 с.
25. Харчев А.Г. Социология семьи / А.Г. Харчев. – М., 2003. – 339 с.
26. Хоментausкас Г.Т. Семья глазами ребенка / Г.Т. Хоментausкас. – М., 2003. – 222 с.
27. Целуйко В.М. Психология современной семьи / В.М. Целуйко. – М., 2006. – 287 с.
28. Эйдемиллер Э.Г. Психология и психотерапия семьи / Э.Г. Эйдемиллер, В. Юстицкис. – СПб., 1999. – 651 с.
29. Эйдемиллер Э.Г. Семейный диагноз и семейная психотерапия: учебное пособие для врачей и психологов / Э.Г. Эйдемиллер, И.В. Добряков, И.М. Никольская. – [изд. 2-е, испр. и доп.]. – СПб.: Речь, 2006. – 352 с.

12. Інформаційні ресурси

<http://books.google.com>
<http://pidruchniki.ws>
<http://studentam.net.ua/>
<https://scibook.net/>
<https://psihologia.info>
<https://psyfactor.org>